

۷ یادداشت ۷
سلامت
الکترونیک
در ژاپن
و درس
آموخته‌ها
برای ایران
۷
علیرضا رحیمی

| مقدمه:

در دهه‌های اخیر، توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) زمینه‌ساز تحولات بنیادین در نظام‌های سلامت کشورهای پیشرفته شده است. در این میان، ژاپن به‌عنوان کشوری با جمعیت سالمند، نظام سلامت پیشرفته و اقتصاد فناورمحور، یکی از نمونه‌های موفق در پیاده‌سازی سلامت الکترونیک به شمار می‌رود. این یادداشت تحلیلی با هدف بررسی چارچوب‌ها، روندها، چالش‌ها و فرصت‌های سلامت الکترونیک در ژاپن تدوین شده و تلاش دارد از خلال آن، نقاط مقایسه‌ای با وضعیت ایران و درس‌آموخته‌هایی برای توسعه ملی ارائه دهد.

سلامت الکترونیک در ژاپن در قالب یک استراتژی ملی با محوریت "جامعه هوشمند سلامت‌محور" (SmartHealthcare Society) طراحی شده است. این چارچوب شامل محورهای چون:

- **ایجاد پرونده الکترونیک سلامت (EHR)**
 - **تبادل داده‌ها میان مراکز درمانی**
 - **مشارکت بخش خصوصی در توسعه فناوری‌ها**
 - **استفاده از هوش مصنوعی و اینترنت اشیاء (IoT)**
 - **مدیریت سلامت سالمندان با تکیه بر فناوری**
- زیرساخت این چارچوب توسط دولت تأمین و رگولاتوری آن نیز با همکاری وزارت بهداشت، کار و رفاه اجتماعی ژاپن صورت می‌گیرد
- ژاپن در اوایل دهه ۲۰۰۰ گام‌های اولیه را برای دیجیتالی‌سازی داده‌های سلامت برداشت. نقاط کلیدی این فرآیند به شرح زیر است
- **مرحله اول (۲۰۰۱-۲۰۱۰): راه‌اندازی پایلوت‌های EHR و استانداردسازی اطلاعات سلامت**
 - **مرحله دوم (۲۰۱۱-۲۰۲۰): توسعه تبادل داده بین بیمارستان‌ها و کلینیک‌ها؛ شکل‌گیری شبکه‌های منطقه‌ای سلامت**
 - **مرحله سوم (۲۰۲۰ به بعد): تمرکز بر سلامت هوشمند، یکپارچگی سامانه‌ها، و استفاده از هوش مصنوعی در تشخیص و پیش‌بینی بیماری‌ها**

| اگرچه ژاپن پیشرفت زیادی داشته، اما چالش‌هایی نظیر

- **مقاومت فرهنگی برخی پزشکان**

▪ پیچیدگی هماهنگی بین نهادهای محلی و ملی

امنیت داده و حفظ حریم خصوصی جزو موانع کلیدی تلقی می‌شوند
بخش خصوصی در ژاپن عمدتاً نقش تسهیل‌گر و نوآور دارد. شرکت‌هایی مانند Fujitsu، NEC، Hitachi و SoftBank در توسعه نرم‌افزارهای سلامت، تجهیزات پوشیدنی هوشمند، و راهکارهای مبتنی بر هوش مصنوعی پیشرو هستند

▪ ویژگی‌های کلیدی الگوی ژاپنی

▪ مشارکت فعال شرکت‌های فناوری در کنار مراکز درمانی

▪ حمایت دولت از R&D در حوزه سلامت دیجیتال

▪ شکل‌گیری استارت‌آپ‌های حوزه پزشکی از طریق شتاب‌دهنده‌ها

در ایران، علی‌رغم اقدامات خوبی مانند پروژه سیب و سامانه‌های HIS، هنوز ضعف‌هایی در تعامل‌پذیری سامانه‌ها، مشارکت بخش خصوصی و تدوین استراتژی جامع دیده می‌شود
تجربه ژاپن در سلامت الکترونیک، نمونه‌ای موفق از تعامل سیاست‌گذاری کلان، فناوری پیشرفته و مشارکت چندبخشی است. ایران نیز برای بهره‌گیری از این تجربه، نیازمند گام‌هایی چون:

▪ تدوین استراتژی ملی سلامت دیجیتال با مشارکت ذی‌نفعان

▪ تقویت زیرساخت‌ها و تبادل‌پذیری سامانه‌های سلامت

▪ توانمندسازی بخش خصوصی و تسهیل فضای رقابت نوآورانه

▪ اولویت دادن به امنیت داده و آموزش کاربران

در نهایت، سلامت الکترونیک نه تنها ابزاری برای کارآمدی نظام سلامت، بلکه ضرورتی برای مواجهه با چالش‌های آینده نظیر سالمندی جمعیت و بیماری‌های مزمن است